Оливера Рашиќ-Цаневска

ОКУПАЦИОНА ТЕРАПИЈА

Филозофски факултет
Скопје, 2016

Издавач:
Филозофски факултет
Бул. „Гоце Делчев“ бр. 9А, 1000 Скопје

Автор:
Оливера Рашиќ-Цаневска

Рецензенти:
Проф. д-р Наташа Чичевска-Јованова
Проф. д-р Владимир Трајковски

Лектор:
Валентина Бачваровска

Печати:
МАР-САЖ Скопје

Тираж:

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

616.851.3(075.8)

РАШИЌ-Цаневска, Оливера
Окупациона терапија / Оливера Рашиќ - Цаневска. - Скопје : Филозофски факултет, 2016. - 267 стр. : илустр. ; 24 см

Библиографија: стр. 232-267

ISBN 978-608-238-103-9
I. Цаневска, Оливера Рашиќ- види Рашиќ-Цаневска, Оливера
а) Окупациона терапија - Високошколски учебници
COBISS.MK-ID 101249034

СОДРЖИНА

Предговор 11

Кратенки 13

1. Вовед во окупационата терапија 15
1.1 Човекот и окупацијата 17
1.2 Поим, дефинирање и цели на окупационата терапија (ОТ) ... 221
1.3 Историјат на окупационата терапија 26
1.4 Процес на окупациона терапија 32
1.4.1 Место на спроведување на процесот на окупациона терапија 39

2. Модели на окупациона терапија 41
2.1 Биомеханички модел на ОТ 43
2.1.1 Проценки во биомеханичкиот модел на ОТ 46
2.1.2 Интервенција 49
2.2 Когнитивен модел на ОТ 56
2.2.1 Стратегии и методи за проценка 63
2.2.1.1 Окупациона / функционална проценка 65
2.2.1.2 Проценка на компонентите 66
2.2.1.3 Динамична проценка 66
2.2.1.4 Проценка на степенот на когнитивно оштетување / функционирање 68
2.2.2 Интервенција 69
2.2.2.1 Третман на свеста и извршните функции 69
2.2.2.2 Третман на динамични стратегии 69
2.2.2.3 Когнитивно ретренирање 70
2.2.2.4 Неврофункционален тренинг 71
2.2.2.5 Динамична когнитивна интервенција 72
2.2.2.6 Когнитивна интервенција ориентирана кон изведба на дневните окупации 72
2.3 Функционален групен модел на ОТ 74
2.3.1 Специфични концепти на функционалниот групен модел 79
2.3.2 Проценки 82

2.3.3 Интервенција 83
2.4 Интенционален релациски модел (ИРМ) 86
2.4.1 Корисник...87
2.4.2 Интерперсонален инцидент 88
2.4.3 Терапевт..89
2.4.4 Посакувана окупација...90
2.4.5 Терапевтска врска..91
2.4.5.1 Фази на развој на терапевтска врска 94
2.4.6 Принципи на ИРМ...96
2.4.7 Практична поставеност на ИРМ 99
2.5 Модел на хумана (човекова) окупација (МХО).......................103
2.5.1 Волја 104
2.5.2 Привикнување 106
2.5.3 Капацитет за изведба 107
2.5.4 МХО концепти кои се однесуваат на средината.............108
2.5.5 Димензии на окупацијата 109
2.5.6 Окупационен идентитет, компетенции и
приспособување...110
2.5.7 Промената и процесот на терапијата 111
2.5.8 Терапевтско расудување 111
2.5.9 Стандардизирани програми и протоколи
за интервенција 114
2.6 Модел на моторна контрола 116
2.6.1 Традиционални концепти во моделот
на моторна контрола...116
2.6.2 Современи концепти на моторна контрола.....................119
2.6.3 Традиционални невроразвојни пристапи.........................120
2.6.3.1 Пристап според Rood 120
2.6.3.2 Невроразвоен пристап според Bobath 124
2.6.3.3 Brunnstrom - терапија на движење 126
2.6.3.4 Проприоцептивна невромускулна
фасцилитација 129
2.6.4 Современи пристапи за подобрување
на моторната контрола...132
2.7 Модел на сензорна интеграција 137
2.7.1 Сензорни интегративни проблеми и предизвици 143
2.7.2 Проценки 145

2.7.3 Терапевтски интервенции.....149
2.7.3.1 Видови на интервенции.....154
2.7.4 Организација на просторот и опрема.....161
2.8 Терапија со игра.....166
2.8.1. Развој на играта.....167
1. Сензорна и физичка игра.....167
2. Симболичка игра.....168
3. Конструктивни игри.....170
2.8.2. Видови игри.....171
1. Активна игра.....171
2. Истражувачка и манипулативна игра.....171
3. Игра со имитација.....172
4. Конструктивна игра.....172
5. Игри на преправање (имагинативни).....173
6. Игри со правила.....173
2.8.2.1 Поделба на игрите во однос на социјалната интеракција.....173
2.8.3 Терапевтска улога на играта.....174
1. Самоекспресија.....174
2. Пристап до несвесното (потсвесно).....175
3. Директно и индиректно учење.....175
4. Реактивност.....176
5. Инокулација на стрес.....176
6. Надминување на негативни влијанија.....177
7. Катарза.....177
8. Позитивно влијание.....177
9. Сублимација.....178
10. Подобрување на attachment-от и поврзаноста.....178
11. Морално пресудување.....178
12. Компетентност и самоконтрола.....179
13. Чувство за себе.....179
2.8.4. Типови на терапија со игра.....179
1. Когнитивно-бихејвиорална терапија со игра.....181
2. Терапија со игра на ослободување.....182
3. Директивна терапија со игра во рамките на училиштата.....182
4. Терапија со игра во песок.....183

5. Терапија со игра со централно поставување
на детето 183
6. Theraplay 184
7. Филијална терапија 184
2.8.5. Каде се применува терапијата со игра....185
2.8.6 играта како проценка и терапија....186
1. Чамец – бура – светилник....186
2. Интервју со примена на кукли....186
3. Скулптура од глина....187
4. Пеперутки во стомакот....188
5. Активност огледало....189
6. Кукли од хартија....190
7. Зборови на чувства....190
8. Победи го часовникот....191
9. Градење на „свет“ во песок....192
10. Сендвич со деца....193
11. Возење на ќебе....193

3. Окупациона терапија во педијатрија 195
3.1. Окупациона терапија во единиците за
неонатална интензивна нега....199
3.2 Окупациона терапија во раната интервенција....202
3.3 Окупациона терапија во предучилишните установи....204
3.4 Окупациона терапија во училиштата....207
3.5 Окупациона терапија кај хоспитализирани деца....212

4. Окупациона терапија кај различни
видови на попреченост 215
4.1 Оштетување на слухот....217
4.2 Оштетување на видот....218
4.3 Аутистичен спектар на нарушување....220
4.4 Интелектуална попреченост (ИП)....222
4.5 Телесна инвалидност....224
4.5.1 Церебрална парализа....224
4.5.2 Duchenne мускулна дистрофија....226
4.5.3 Аномалии на екстремитетите....227

5. Окупациона терапија во психијатриската рехабилитација 229
5.1 Видови ментални растројства....235
5.2 Процес на окупациона терапија 241

6. Окупациона терапија во геријатрија....249
6.1 Поим и дефинирање на староста....251
6.2 Теории на стареењето....253
6.3 Карактеристики на стареењето....255
6.4 Примена на окупациона терапија....258

Прилози....263
Прилог 1: Иницијална евалуација во окупационата терапија....265
Прилог 2: Проценка на функционалната способност и самостојно изведување на секојдневните активности 268
Прилог 3: Училишна евалуација за окупациона терапија....286
Прилог 4: Чек-листа за евалуација на играта кај деца....295
Прилог 5: Формулар за самоевалуација во мохо (moho, 2015)....297

Користена литература 299

ПРЕДГОВОР

Учебникот „Окупациона терапија" претставува прв труд од ваков вид во нашата земја и има за цел покривање на содржините од истоимениот предмет во студиската програма по Специјална едукација и рехабилитација. Во таа насока учебникот е наменет да го користат студентите на додипломски и после дипломски студии на Институтот за дефектологија при Филозофскиот факултет, а може да послужи и како четиво за дополнување на знаењата на веќе дипломираните дефектолози. Мултидисциплинарноста на проблематиката што се обработува во учебникот овозможува тој да се користи и како дополнителна литература на студентите од психологија и педагогија.

Во светски рамки постојат многу учебници, монографии, научни публикации по окупациона терапија кои се одлично подготвени и тесно специфицирани за одделна проблематика, наменети за окупациони терапевти, дефектолози, физиотерапевти, педијатри, итн. Немањето на посебен профил ***окупационен терапевт*** *во Република Македонија од една страна, како и сродноста, преклопувањето на дел од работните задачи на дефектологот со работните задачи на окупациониот терапевт, од друга страна, ја наметнаа потребата од креирање на еден ваков учебник кој на идните дефектолози ќе им обезбеди базични познавања од областа на окупационата терапија и ќе им овозможи непречено да ги завршуваат нивните професионални обврски и ангажмани.*

Во пишувањето на учебникот е користена странска, современа, научна и стручна литература и одредени интернет ресурси. Учебникот содржи 6 глави богато илустрирани со слики, а на крајот на учебникот, за потребите на студентите и практичарите, во прилози се дадени најосновните скали и чек-листи за проценка во рамките на окупационата терапија.

Сметам дека учебникот „Окупациона терапија" ќе им помогне на студентите во подготвување на испитот и изведување на практичните вежби и дека ќе им даде доволно познавања од областа на окупационата терапија, со што активно ќе можат да учествуваат во подобрување на квалитетот на животот на лицата кои имаат потреба од имплементација на окупациона терапија.